

Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) põhjendused tuumaelektrijaama ja kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga asukohtade eelanalüüsi lõppraporti vastu hääletamiseks

Eelanalüüsi lõppraport asub [siin](#)

Tuumaelektrijaama ja kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga asukohtade eelanalüüsi alltöörühma protokollis kinnitatud EKO eriarvamus asub [siin](#)

EKO pressiteade asub [siin](#)

2023. aasta kevadel valmis ja avalikustati tuumaelektrijaama ja kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga võimalike asukohtade ruumianalüüsi lõpparuanne. Eesti Keskkonnaühenduste Koda hääletas lõppraporti vastu. Allpool on toodud selle põhjused:

Analüüsimata on piirkondade otstarbekus. EKO leiab, et vastavalt töörühma püstitatud lähteülesandele peaks ruumianalüüs hindama, kas ja kus Eestis oleks tuumajaama ja kasutatud tuumkütuse geoloogiline lõppladustuspaik nii võimalik kui ka otstarbekas. Leiame, et otstarbekuse kriteerium jäeti hindamisest välja mitteamalukatel põhjendustel ning sellest lähtuvalt ei nõustunud EKO töörühma lõpliku seisukohaga. Otstarbekuse kriteeriumi arvesse võtmine annaks võimaluse oluliselt paremini hinnata või välistada asukohti, milleks hetkel on EKO hinnangul märgitud mitmed logistiliselt ebasoodsad kohad, nagu Prangli saar või Suureranna-Ülendi piirkond Hiiumaal.

Arvestamata on jäetud tuumajaama ja tuumajäätmete lõppladustuspaiga omavahelise lähestikku asumise vajadusega. EKO ei toeta tuumkütuse lõppladustuspaiga ning tuumajaama omavahelise läheduse kriteeriumi ärajätmist. Tuumajaama ja tuumajäätmete küsimust tuleb vaadata ühtse tervikuna. Kuna tuumajäätmete transport on keerukas ja suurte turvariskidega, on mõistlik paigutada need rajatised lähestikku. Lõppladustuspaiga ja jaama ühise asukoha puhul saaksid eelise asukohad nagu Viimsi, Jõelähtme, Harku ja Kuusalu.

Sotsiaalmajanduslike mõjude analüüs tugineb põhjendamatutel eeldustel ning jätab tähelepanuta tuumaõnnetuse stsenaariumid. Mõjude analüüsi lähteülesandeks oli muuhulgas kirjeldada, milline on jaama sotsiaalmajanduslik mõju tuumajaama võimaliku asukoha kogukonnale. Vahearuarande raporti eelduseks võeti stsenaarium, kus jaama ja jäätmete lõppladustuspaiga ehitamine on kohalike elanike ja ettevõtluse vaatest oodatud, selle realiseerumine esialgse ajakava kohaselt on garanteeritud ning tuumajaama töös ei ilmne probleeme. Analüüsimata on jäänud aga võimalikud stsenaariumid, kus jaam hüljatakse ehitamise käigus ehitusmaksumuse või muude probleemide tõttu, jaama ehitamine pikeneb märkimisväärselt, [jaama opereerimisel toimub tuumaõnnetus](#) inimliku vea, pikaajalise elektrikatkestuse, tehnilise rikke või [võõrriigi rünnaku tõttu taristule](#) või jaamale ning veel mitmete teiste [probleemolukordade](#) puhul.

Lisaks puudub analüüs sellest, mis saab jaama eluea lõppedes radioaktiivsest jaamast, selle jäätmetest ning majanduslikest ja sotsiaalsetest mõjudest, mida nende lammutamine ja hilisem ladustamine kaasa toob. Üheks kandvaks eelduseks võeti sotsiaalmajandusliku analüüsi juures, et ääremaale rajatud tuumajaama kõrgepalgalised töötajad kolivad peredega jaama lähedusse. Leiame, et see eeldus ei ole põhjendatud. Kohapealne töötajaskond kipub enamasti olema madalapalgaline, kõrgemapalgalised spetsialistid seevastu eelistavad igapäevast pendelrännet. Sellise stsenaariumi tõenäolisel rakendumisel on sotsiaalmajanduslikku analüüsi järeldeuseks pigem regionaalse ebavõrdsuse süvenemine. Kõige sobilikumaks piirkonnaks tuumajaamale osutuks tehtud sotsiaalmajandusliku analüüsi järgi vald, kus on vähe elanikke ehk väike absoluutarv tuumajaama vastaseid; odav kinnisvara ehk õnnetuse korral odavamad kahjunõuded; ja nõrk KOV ehk omavalitsus, kes ei suuda oskuste, teadmiste või ressursside puudumise tõttu enda huvide eest seista.

EKO on tuumaelektrijaama ja kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga asukohtade eelanalüüsi alltöörühma liige alates 2020. aastast. Töörühma ülesanne on osaleda tuumaelektrijaama ja kasutatud tuumkütuse lõppladustuspaiga võimalike sobivate asukohtade ruumianalüüsi hankedokumentide koostamisel, anda valdkondlikku sisendit ja nõustada hanke võitnud töövõtjat kogu ruumianalüüsi töö tegemise vältel.